tussen Duin & Dijk

Jubileumnummer Natura 2000

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 11 4 ● 2012

Michiel Wallis de Vries

Duinparelmoervlinder. Foto: Kars Veling.

Duinparelmoervlinders brengen kleur in de grijze duinen

*De duinparelmoervlinder (*Argynnis niobe*) is tegenwoordig alleen nog in de duinen te vinden en staat landelijk als bedreigde soort op de Rode Lijst. Het is een typische soort voor de grijze duinen die inzicht biedt in de voorwaarden die insecten aan hun leefgebied stellen.*

Parelmoervlinders in de duinen

In de duinen komen naast de duinparelmoervlinder drie soorten parelmoervlinders voor: grote parelmoervlinder (*Argynnis aglaja*), zilveren maan (*Boloria selene*) en kleine parelmoervlinder (*Issoria lathonia*). De kleine parelmoervlinder komt langs de hele duinstrook voor maar de grote parelmoervlinder is al lange tijd tot een paar Waddeneilanden beperkt en de zilveren maan komt zelfs alleen nog maar op Terschelling voor. Het voorkomen van de duinparelmoervlinder ligt daar tussenin: zij ontbreekt in Zeeland en Zuid-Holland, maar komt in Noord-Holland wel in alle grote duingebieden op het vaste land voor (zie kaartje). De aantallen duinparelmoervlinders vertonen in het Landelijk Meetnet Dagvlinders sinds 1992 een sterke afname, al is er recent sprake van enig herstel.

Habitatkwaliteit

Alle vier soorten hebben rupsen die viooltjes als waardplant gebruiken. In de duinen gaat het vooral om duinviooltje en hondsviooltje, hoewel in de Amsterdamse Waterleidingen ook zandviooltje door de duinparelmoervlinder wordt benut. Alle soorten zijn behoorlijk mobiel, hoewel de zilveren maan in mindere mate. Het verschil tussen de soorten zit vooral in het microklimaat van hun habitat.
De zilveren maan prefereert een koel, vochtig microklimaat en de kleine parelmoervlinder juist een heel warm, met rupsen die overdag nog in duinpannetjes aan te treffen zijn. De andere twee soorten zitten daar tussenin, met overwegend nachtactieve rupsen. De duinparelmoervlinder heeft een grotere warmtebehoefte dan de grote parelmoervlinder.

Bedreigingen

De duinparelmoervlinder zit in de duinen klem tussen kaal zand en gesloten vegetatie. Op kale plekken is het microklimaat voor de duinparelmoervlinder te droog. Maar met het voortschrijden van de successie verdwijnen de viooltjes. De duinparelmoervlinder verdwijnt dan als eerste, de grote parelmoervlinder als laatste. En herstel van structuurrijk leefgebied kost voor beide soorten meer tijd dan voor de kleine parelmoervlinder. Stikstofdepositie en klimaatverandering vormen grote bedreigingen voor de duinparelmoervlinder. Daarbij heeft de zomerdroogte van 2003 en 2006 de populaties flinke klappen toegebracht. Het recente herstel lijkt vooral veroorzaakt door de gunstige warme voorjaren en het actieve herstelbeheer van duingraslanden met variatie in structuur. Dat biedt zelfs perspectief voor een terugkeer van de grote parelmoervlinder op het vaste land!

Prof. Dr. Ir. Michiel F. Wallis de Vries
De Vlinderstichting / Wageningen Universiteit
Postbus 506
6700 AM Wageningen
Tel. 0317-467346 e-mail michiel.wallisdevries@vlinderstichting.nl